

A magical garden scene at night. A large tree on the left has glowing lanterns hanging from its branches. The sky is dark blue with white stars. In the foreground, there are purple flowers, orange daisies, and several red mushrooms with white spots. A large orange and black moth is flying in the lower left, and a smaller butterfly is in the lower right. The overall atmosphere is whimsical and enchanting.

Záhrada v súlade s Mesiacom

Prečo a ako správne používať lunárny kalendár?

Mgr. Zlatica MOKRÁŇOVÁ,
NUMEROLOGIA.SK, s. r. o.,
www.numerologia.sk

V čase moderných výtvarných techník, keď ako ľudstvo lietame do vesmíru a pristávame na Mesiaci, často zabúdame, že sme stále obyvateľmi Zeme, ktorá podlieha gravitačnému pôsobeniu Slnka, Mesiaca a hviezd. Tento fakt sa prejavuje napríklad v pravidelnom striedaní ročných období, ale aj mesiacov a dní.

Od novu po spln Mesiac prechádza fázou PRIBÚDANIA. Vtedy sa rastlinné šťavy presúvajú z koreňov do nadzemných častí. Rastliny intenzívne rastú. Tieto dni sú ideálne napríklad na zber plodov, ktoré sú najšťavnejšie a vhodné na okamžitú spotrebu, ale aj na očkovanie či vrúbľovanie.

Počas SPLNU je pôsobenie Mesiaca na rastliny najsilnejšie. Známe je napríklad to, že bylinky vtedy pozberané majú väčšie účinky.

Vo fáze NOVU, keď Mesiac na oblohe nevidieť, sa energia presunula do podzemných častí a je takmer nehybná. Ide o vhodný čas na rez stromov a krôv.

Od splnu po nov Mesiac prechádza fázou UBÚDANIA. Vtedy sa rastlinné šťavy presúvajú z nadzemných častí do koreňov. Toto obdobie je preto vhodné napríklad na vysádzanie, presádzanie rastlín, ale aj na zber plodov s cieľom ich dlhodobšieho uskladnenia. Správny čas je aj na prihnojovanie.

Vzťahy vzájomného pôsobenia Mesiaca a Zeme si všimli už starí Egypťania aj Mayovia. Na našom území sa tieto poznatky zachovali od čias Keltov v podobe pranostík a tradičných sviatkov, ako sú Hromnice, vynášanie Moreny počas prvého splnu po jarnej rovnodennosti, prvý máj, dožinky a Dušičky. Vzájomné pôsobenie Mesiaca a Zeme spomína vo svojich dielach aj bernolákovec Juraj Fándly, popularizátor poľnohospodárskych poznatkov, a z filozofov Rudolf Steiner. Na začiatku 50. rokov minulého storočia sa pôsobenie jednotlivých živlov na rôzne časti rastlín rozhodla overiť Maria Thunová.

Žiadna mágia, len čistá príroda

Isto viete, že voda v moriach reaguje prílivom a odlivom na prítlačnosť Mesiaca, najbližšej obežnice Zeme. Pri splne a nove, keď sa Zem, Mesiac a Slnko nachádzajú približne v jednej priamke, sú prílivové vlny vždy najvyššie a v prvej a poslednej štvrtine najnižšie. Rovnaké prílivy a odlivy zažívame v menšej miere aj my, v prejave emócií a, samozrejme, aj rastliny. Mesačný, respektíve lunárny kalendár tak opisuje javy zdanlivo neznámych síl v súlade s rytmiami prírody. Nadväzuje na pozorovania a poznatky predkov.

Nájdete v ňom:

- informácie o prechode Mesiaca znameniami zverokruhu počas jednotlivých dní v danom mesiaci,
- priebeh mesačných fáz, keď Mesiac pribúda alebo ubúda,
- čas novu a čas splnu,
- čas stúpajúcej a klesajúcej sily Mesiaca,
- čas prízemia a odzemia,
- obdobia (ne)vhodné na prácu v záhrade.

Pri používaní lunárneho kalendára nie je dôležité, aby ste sa ako

záhradkár vyznali vo hviezdach, ale aby ste aspoň porozumeli súvislostiam. Len tak môže byť vašim praktickým sprievodcom na prácu s rastlinami v byte, v skleníku či na voľných hriadkach a záhonoch v záhrade. Treba, aby ste našli ten správny okamih ovplyvnený znamením zvieratníka, fázou a postavením Mesiaca a aby ste dokázali využiť silu prirodzeného a ekologického pôsobenia pre lepšiu a bohatšiu úrodu.

Stúpajúci a klesajúci Mesiac

Ide o ročný obbeh Slnka aplikovaný na pohyb Mesiaca, ktorý vytvára zdanlivý obraz života na Zemi – od zrodu po zánik, od zimného slnovratu 21. decembra k letnému slnovratu 21. júna a zasa od letného slnovratu po zimný slnovrat. Obdobie stúpajúceho a klesajúceho Mesiaca je čas pohybu cez vzostupné znamenia Kozorožec, Vodnár, Ryby, Baran, Býk a zostupné znamenia Rak, Lev, Panna, Váhy, Škorpión.

- **Stúpajúci** (vzostupný) **Mesiac** je pohyb od Strelca po Blížencov, teda od zimného do letného slnovratu a má stúpajúcu silu – silu zimy a jari, ktorá signalizuje postupné pribúdanie, expanziu a rozkvet. Zelenina a ovocie sú šťavnaté, rastliny idú do koruny a kvetu, preto nie je priaznivé obdobie na rezanie stromov, kosenie trávnik a sušenie ovocia. Naopak, vhodné je konzervovanie zeleniny a ovocia a odobranie vrúblov.
- **Klesajúci** (zostupný) **Mesiac** je pohyb od Blížencov po Strelca, teda presnejšie od letného do zimného slnovratu, a má klesajúcu silu – silu leta a jesene, ktorá znamená zrelosť, žatvu, zánik a odpočinok. Štavy sa sťahujú do spodných koreňových častí, preto je priaznivé obdobie na sušenie plodov, prerezávanie stromov, kosenie trávnik, presádzanie, obrábanie pôdy a zakladanie kompostu.

Záhradkárčenie podľa živlov a znamení

Slnko prejde znameniami zverokruhu za jeden rok a jeho silu si pripomíname v čase jarnej a jesennej rovnodennosti a počas zimného a letného slnovratu. Mesiac prejde všetkými znameniami zverokruhu plus jedným navyše za rovnaký čas ako Slnko len jedným. Mesiac tak v priebehu jedného kalendárneho mesiaca prechádza všetkými súhvezdiami zvieratníka a v každom z nich zostane približne dva až tri dni, presne dva a pol dňa. Pri prácach v záhrade je dobré vedieť, že na vývoj rastlín vplyvajú aj tie obdobia dní, v ktorých boli vysiate.

- **Zemské znamenia** (Býk, Panna, Kozorožec) vplyvajú na rozvoj koreňov a hlúz rastlín. Sejte mrkvu, petržlen a inú koreňovú zeleninu, zeler, cviklu, reďkovku, cibuľu, zemiaky. V chladné dni koreňov v Býkovi má najvyšší účinok boj proti hmyzu v pôde, vhodné je založiť hnojisko, konzervovať a uskladňovať úrodu. V chladné dni koreňov v Panne má najvyšší účinok presádzanie vzrastlých stromov. Môžete sa venovať všetkým prácam v záhrade a na poli. V chladné dni koreňov v Kozorožcovi má najvyšší účinok druhé kyprenie pôdy, pletie a prehrávanie buriny, konzervovanie a uskladňovanie úrody.
- **Rastliny vysiate v znameniach vody** (Rak, Škorpión, Ryby) prinášajú maximálnu úrodu listov. V tomto období preto sejte šalát, kapustoviny, špenát, pór. V mokré dni listov v Rakovi má najvyšší účinok zalievanie izbových a balkónových kvetov, kosenie trávy a hnojenie. V Škorpiónovi má najvyšší účinok boj proti slimákom, sejba listovej zeleniny, ukladanie úrody a sušenie bylín, v Rybách sejba listovej zeleniny a vysádzanie zemiakov. Úrodu nekonzervujte.
- **Vzdušné znamenia svetla** (Blíženci, Váhy, Vodnár) podporujú tvorbu súkvetí. Je to najideálnejšie obdobie na sejbu kvetov. Vo vzdušné dni kvetov v Blížencoch má najvyšší účinok boj proti hmyzu, ktorý žije na povrchu rastlín, a sadenie všetkého, čo sa má rozpínať. V dni kvetov vo Váhach má najvyšší účinok sejba bylín s liečivými kvetmi a hnojenie, ale rastliny nepolievajte, dni vo Vodnárovi sú nerodivým obdobím. Najvyšší účinok má kyprenie pôdy.
- **Trojuholník znamení tepla** (Baran, Lev, Strelce) podporuje tvorbu plodov. V týchto znameniach sejte uhorky, rajčiaky, fazuľu, hrach, obilniny. V teplých dňoch semien v Baranovi má najvyšší účinok zaváranie ovocia, zušľachtovanie ovocných stromov a uskladňovanie úrody. V Levovi má najvyšší účinok prvé kyprenie pôdy pri pribúdaním Mesiaca a sejba obilnín, v Strelcovi boj proti hmyzu, ktorý žije na povrchu rastlín, sejba rozpínavej zeleniny a rez.

Vysvetlivky k čítaniu značiek v lunárnom kalendári na rok 2023

Prírodný živol	Súhvezdia zvieratníka	Skupina rastlín
Zem	Býk • Panna • Kozorožec	Koreň
Voda	Rak • Škorpión • Ryby	List
Vzduch	Blíženci • Váhy • Vodnár	Kvet
Oheň	Baran • Lev • Strelce	Plod
Mesačná fáza: NOV SPLN		

Pri používaní lunárneho kalendára je najdôležitejšie rozdelenie pestovania jednotlivých častí rastlín podľa fáz Mesiaca. V druhom kroku treba sledovať to, v akom znamení sa Mesiac nachádza.

Rozdelenie pestovania rastlín do skupín podľa mesačných fáz

Už v starých časoch spájali jednotlivé fázy Mesiaca so štyrmi živlami, ktoré prebúdajú zo spánku vnútorné energie – zemou, vodou, vzduchom a ohňom. Naši predkovia nám zanechali rôzne cenné skúsenosti a rady, ako sa počas nich správať, ako využiť ich silu vo svoj prospech a vyhnúť sa nevhodným činnostiam.

- **Keď je Slnko a Mesiac v rovnakom znamení zverokruhu, nastáva nov.** Ide o najpokojnejšiu fázu tekutín. V kalendári sa označuje ako čierny kruh. Pre záhradkárov teda platí, že počas novu sa nepresádza. Za optimálnych podmienok môžete hnojiť alebo polievať.

- **V čase pribúdajúceho Mesiaca miazga stúpa nahor.** V kalendári je táto fáza označená písmenom D. Pôda vydychuje. Prevláda rast nad ňou, preto treba siať a sadiť všetky rastliny a zeleninu, ktoré majú plody nad zemou, vysievať semená kvetov a rozmnožovať ovocné stromy.

V prvej štvrtine dorastajúceho Mesiaca od novu pôsobí živý voda, a tak pestujte všetko kvôli stonke a listu (šalát, kapustu, špenát, ale aj zemiaky – premenená stonka). V druhej štvrtine dorastajúceho Mesiaca k splnu pôsobí živý vzduch. Venujte sa všetkému, čo pestujete kvôli kvetom a plodom (okrasné rastliny, ale aj zeleninu ako karfiol, brokolicu).

- **Spln je opozícia Slnka a Mesiaca, čo znamená, že Slnko je v protihlom znamení než Mesiac.** V kalendári je táto fáza označená ako biely (prázdny) kruh. Vtedy všetko pulzuje – aj miazga, šťava, tekutina v stromoch a rastlinách. Pozberané bylinky majú maximálny účinok liečivých látok. Počas splnu je najlepší deň na hnojenie rastlín, ostatné práce vynechajte. Nerežte stromy ani živé ploty, lebo by mohlo dôjsť k ich vysychaniu.

- **V čase ubúdajúceho Mesiaca miazga v rastlinách klesá ku koreňom a pôda je schopná viac prijímať.** Zem vdychuje. V kalendári je táto fáza označená písmenom C a je to obdobie zberu plodov a semien vhodných na sušenie a uskladnenie. V ubúdajúcom Mesiaci po splne pôsobí živý oheň, a tak pestujte všetko kvôli semenám (obilie, strukoviny – fazuľa, hrach –, olejiny – mak, horčica). V poslednej štvrtine ubúdajúceho Mesiaca k novu pestujte všetko, čo rastie do koreňov (koreňová, cibuľová zelenina), ale aj okrasné kry a stromy. Plejte burinu, je vhodné rezať a tvarovať ovocné stromy, ozdravovať choré.

Perigeum a apogeum

Mesiac sa okolo Zeme pohybuje po ekliptickej dráhe, nie kružnici. Na tejto dráhe sú uzlové body označované ako:

- **Apogeum** (odzemie): Mesiac je od Zeme najďalej.
- **Perigeum** (prízemie): Mesiac je k Zemi najbližšie (ide o bod dráhy Mesiaca s najmenšou vzdialenosťou od stredu Zeme).

ne týždňové fázy. Každá lunárna fáza nesie špecifickú informáciu a gradovanie, ktoré je dané vzdialenosťou od Slnka. Striedanie podob Mesiaca vzniká zmenou uhla jeho osvetlenia Slnkom. Z pohľadu zo Zeme to vidíte ako zmenu tvaru Mesiaca, podľa čoho sa aj určujú jeho fázy – prvá štvrtina, keď má Mesiac na oblohe tvar písmena D, a posledná štvrtina, keď má tvar písmena C.

Skúsenosti ukazujú, že v čase, keď Mesiac na oblohe pretína zdanlivú dráhu Slnka, nie je vhodný čas na prácu s pôdou a rastlinami. Hrozí ich poškodenie. Vplyv prízemia a odzemia trvá 12 hodín pred a 12 hodín po tomto jave.

Pribúdajúca a ubúdajúca svetelná fáza Mesiaca

Mesiac sa na oblohe mení dvakrát za mesiac. Buď pribúda, alebo ubúda. Pribúdajúci aktivizuje, energia stúpa (vhodné je siať a sadiť). Ubúdajúci Mesiac uvoľňuje energiu, zmierňuje (ideálne je pletie buriny, rez, zber). Aktivizujúca energia vrcholí splnom, keď je Zem medzi Slnkom a Mesiacom, a postupne sa uvoľňuje k novoluniu, keď sa Mesiac dostáva medzi Zem a Slnko, takže sú tiež približne v jednej priamke.

Mesačné fázy

Lunárny mesiac sa začína novoluním a končí sa, keď je Mesiac v nove. Trvá v závislosti od postavenia Slnka približne 29,53 dňa. Označuje sa ako synodický mesiac, ktorý sa delí na štyri lunár-

